

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Białymstoku**

Białystok, dnia 3 listopada 2010 r.

**Pani
Joanna Lewko
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Juchnowcu Kościelnym**

LBI-4101-17-01/2010
P/10/098

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku przeprowadziła w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Juchnowcu Kościelnym (zwanym dalej „GOPS” lub „Ośrodkiem”) kontrolę wykonywania przez GOPS zadań organu właściwego wierzycielowi alimentacyjnemu, w okresie od 1 sierpnia 2008 roku do 30 września 2010 roku oraz zadań organu właściwego dłużnikom alimentacyjnemu, w latach 2007 – 2010 (do 30 września).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole kontroli, podpisanym 15 października 2010 roku, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Kierownik niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia wykonywanie przez GOPS zadań organu właściwego wierzycielowi alimentacyjnemu i organu właściwego dłużnikom alimentacyjnemu. Podstawą negatywnej oceny są stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości, dotyczące:

- przyznawania świadczeń alimentacyjnych na podstawie niekompletnych wniosków,
- nieterminowego wydawania oraz doręczania decyzji o przyznanych świadczeniach alimentacyjnych,
- opóźnień w podejmowaniu działań wobec dłużników alimentacyjnych, w tym w przeprowadzaniu wywiadów alimentacyjnych i odbieraniu oświadczeń majątkowych,

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.

- nieterminowego przekazywania komornikom sądowym informacji istotnych dla skuteczności egzekucji,
- odstąpienia od obowiązku wydania wszystkim dłużnikom decyzji o zwrocie należności wypłaconych osobom uprawnionym z funduszu alimentacyjnego,
- nierealizowania obowiązku wystawiania tytułów egzekucyjnych wszystkim dłużnikom alimentacyjnym,
- nieterminowego i nierzetelnego sporządzania sprawozdań z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

1. GOPS niewłaściwie wywiązywał się z realizacji obowiązków przypisanych organowi właściwemu wierzycielowi alimentacyjnemu. Analiza 40 postępowań z lat 2008 i 2009 (z ogółem 158 prowadzonych na rzecz 229 osób) wykazała, że GOPS przyznawał świadczenia osobom uprawnionym, spełniającym warunki określone w art. 9 i 10 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów² (zwanej dalej „ustawą”), a decyzje spełniały wymogi art. 107 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego³ (zwanej dalej „k.p.a.”), jednakże 22 postępowania (55% zbadanych) przeprowadzono z naruszeniem powołanych ustaw. I tak:

- w pięciu ze zbadanych postępowań GOPS przyjął wniosek, w którym wnioskodawcy podali wyłącznie dane zobowiązanego do alimentów w pierwszej kolejności, mimo postanowień art. 15 ust. 3 pkt 3 ustawy, obligujących wnioskodawcę do podania danych wszystkich osób zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji;
- dwie decyzje o przyznaniu świadczenia Pani Kierownik wydała, pomimo niezłożenia przez wnioskodawcę wszystkich niezbędnych dokumentów, w tym także zaświadczenia o dochodzie podlegającym opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych na zasadach ogólnych każdego członka rodziny i dokumentu stwierdzającego wiek osoby uprawnionej. Naruszono w ten sposób postanowienia art. 15 ust. 4 pkt 1 i 3 lit. a ustawy i wypłacono na podstawie tych decyzji świadczenia w kwocie ogółem 4.150 zł;
- w 2008 roku wydano 13 decyzji z przekroczeniem miesięcznego terminu do załatwienia sprawy, określonego w art. 35 §§ 1-3 k.p.a. po upływie od 4 do 58 dni. Wbrew postanowieniom art. 36 k.p.a. nie poinformowano też wnioskodawców o przedłużonym terminie załatwienia ich spraw;

² Dz. U. z 2009 r. Nr 1 poz. 7 ze zm.

³ Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.

- trzy decyzje o przyznaniu świadczeń osobom uprawnionym doręczono dopiero po wypłacie przyznanych świadczeń (w łącznej kwocie 1.300 zł), mimo że zgodnie z postanowieniami art. 110 k.p.a. organ administracji jest związany wydaną decyzją od chwili jej doręczenia;
- cztery z dziesięciu wniosków o podjęcie działań wobec dłużników alimentacyjnych, przewidzianych w art. 4 ust. 1 ustawy, złożono w 2008 roku do organów właściwych dłużnikowi po upływie ponad miesiąca od daty wydania decyzji o przyznaniu świadczenia alimentacyjnego, tj. z naruszeniem postanowień art. 35 §§ 1-3 k.p.a. (przekroczenie terminu wynosiło od 9 do 34 dni);
- trzykrotnie komornikom sądowym przekazano informacje istotne dla skuteczności egzekucji po upływie od 42 do 154 dni od daty przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, tj. z naruszeniem miesięcznego terminu, określonego w art. 35 §§ 1-3 k.p.a., zaś w jednym przypadku (sprawa nr S. 8127-FAD/75/08) takich informacji w ogóle nie przekazano, czym naruszono postanowienia art. 3 ust. 7 ustawy.

Nie w pełni realizowano również obowiązki w zakresie wystawiania dłużnikom decyzji nakazujących zwrot należności z tytułu otrzymanych przez osobę uprawnioną świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Po upływie okresu świadczeniowego 2008/2009 decyzje takie wydano jedynie 10 spośród 67 zarejestrowanych dłużników, naruszając w ten sposób postanowienia art. 27 ust. 2 ustawy. Ośrodek niewłaściwie realizował także obowiązki wynikające z § 3 ust. 1, § 5 ust. 1 i § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 22 listopada 2001 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji⁴. Wystawiła Pani, bowiem jedynie siedem tytułów wykonawczych, którymi objęto kwotę 43.560 zł z 337.662 zł należności na dzień 30 września 2009 roku. Ponadto analiza czterech decyzji o zwrocie należności wykazała, że wydano je po upływie od 71 do 239 dni od daty zakończenia okresu świadczeniowego, tj. z naruszeniem miesięcznego terminu wyznaczonego postanowieniami art. 35 §§ 1-3 k.p.a. Z kolei oba zbadane tytuły wykonawcze (przeciwko jednemu dłużnikowi) wystawiono dopiero po upływie dziewięciu miesięcy od daty wydania decyzji o zwrocie należności.

2. Analiza działań podejmowanych wobec 60 dłużników alimentacyjnych (ze 131 zarejestrowanych) wykazała, że GOPS realizował obowiązki określone dla organu właściwego dłużnikom alimentacyjnym, w tym m.in.:

⁴ Dz. U. Nr 137, poz. 1541 ze zm.

- przeprowadzono wywiady alimentacyjne i odebrano oświadczenia majątkowe od 21 dłużników, których miejsce zamieszkania było znane. Nie przyniosły natomiast rezultatu starania Ośrodka o ustalenie miejsca zamieszkania 20 dłużników podejmowane w Centralnym Biurze Adresowym, Urzędzie Gminy Juchnowiec Kościelny i u komorników sądowych;
- Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku poinformowano o potrzebie aktywizacji zawodowej ośmiu dłużników i rejestracji trzech dłużników, jako bezrobotnych lub poszukujących pracy, tj. wszystkich wymagających tego typu działań. Żaden ze zgłoszonych dłużników nie podjął jednak zatrudnienia, a rejestracji nie poddało się dwóch dłużników.

Ponadto w okresie objętym kontrolą złożono 43 wnioski o ściganie dłużników za przestępstwo określone w art. 209 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny⁵, a wobec 36 dłużników wystąpiono o zatrzymanie prawa jazdy. Wszystkie postępowania karne zostały umorzone bez uzasadnienia lub z powodu braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynu zabronionego, a sześciu dłużnikom zatrzymano uprawnienia do prowadzenia pojazdów (pozostali nie posiadali takich uprawnień).

Analiza działań podejmowanych wobec 60 dłużników wykazała jednak, że działania w stosunku do 29 dłużników (48% analizowanych) podejmowane były ze znaczną zwłoką w stosunku do miesięcznego terminu, określonego w art. 35 §§ 1-3 k.p.a. I tak:

- w stosunku do 20 dłużników działania podjęto po upływie miesięcznego terminu od otrzymania wniosku od organu właściwego wierzyciela w tej sprawie, a opóźnienia wynosiły do 117 dni,
- 10 z 21 wywiadów alimentacyjnych przeprowadzono z opóźnieniem wynoszącym od 1 do 240 dni,
- w siedmiu przypadkach informacje zebrane w trakcie 21 wywiadów alimentacyjnych oraz wynikające z odebranych oświadczeń majątkowych przekazano komornikom sądowym po upływie od 34 do 212 dni od daty przeprowadzenia wywiadu.

Tymczasem w okresie objętym kontrolą od dłużników wyegzekwowano jedynie 163,2 tys. zł, tj. 13% należności z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego oraz na podstawie – obowiązującej do 1 grudnia 2008 r. – ustawy z dnia

⁵ Dz. U. Nr 88, poz. 553 ze zm.

22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej⁶.

3. Ośrodek sporządzał kwartalne sprawozdania rzeczowo-finansowe, określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 września 2008 r. w sprawie sprawozdań z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁷. Trzy z ośmiu sprawozdań sporządzono jednak nierzetelnie. W sprawozdaniu za I kwartał 2009 r. nie uwzględniono, bowiem rozstrzygnięcia wydanego przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Białymstoku, utrzymującego w mocy decyzję GOPS o odmowie przyznania świadczenia, zaś w sprawozdaniach za III i IV kwartał 2009 r. błędnie wykazano kwotę rozłożonych na raty nienależnie pobranych świadczeń. Z kolei analiza terminowości sporządzania sprawozdań wykazała, że sprawozdania za IV kwartał 2008 r. i I kwartał 2010 r. sporządzono odpowiednio z sześć i jednodniowym opóźnieniem w stosunku do terminu określonego w § 2 powołanego rozporządzenia.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) rzetelne i terminowe prowadzenie oraz dokumentowanie postępowań w sprawach o przyznanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- 2) niezwłoczne podejmowanie działań wobec dłużników alimentacyjnych, w tym terminowe przeprowadzanie wywiadów alimentacyjnych i odbieranie oświadczeń majątkowych,
- 3) niezwłoczne przekazywanie komornikom sądowym informacji istotnych dla skuteczności egzekucji,
- 4) wydanie wszystkim dłużnikom decyzji administracyjnych o zwrocie należności wypłaconych osobom uprawnionym z funduszu alimentacyjnego,
- 5) niezwłoczne wystawianie tytułów wykonawczych wszystkim dłużnikom alimentacyjnym,
- 6) terminowe i rzetelne sporządzanie sprawozdań z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

* * *

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje od Pani Kierownik, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag

⁶ Dz. U. Nr 86, poz. 732 ze zm.

⁷ Dz. U. Nr 173, poz. 1075

i wniosków lub o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków, lub o przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani Kierownik prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli
z up.
Agata Katarzyna Ciupa
WICEDYREKTOR